

# על מנהגי אבלות בספירת העומר

## שבועות תשע"ד

1. שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תצג  
דינים הנוהגים בימי העומר, ובו ד' סעיפים.

### סעיף א

נוהגים (א) שלא [א] לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג לעומר, (ב) מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא; אבל לארס ולקדש, (ג) א  
שפיר דמי, ונשואין נמי, מי שקפץ וכנס (ד) אין עונשין אותו. הגה: מיהו מ"ג בעומר ואילך (ה) ב הכל שרי (אבודרהם ב"י ומנהגים).

### סעיף ב

\* נוהגים שלא להסתפר (ו) עד ל"ג לעומר, (ז) שאומרים שאז פסקו מלמות, ואין להסתפר עד יום ל"ד בבקר אלא א"כ חל יום ל"ג ערב שבת  
שאיז מסתפרין בו מפני כבוד השבת. הגה: ובמדינות אלו אין נוהגין כדבריו, אלא מסתפרין (ח) ביום ל"ג ג ומריבים בו קצת שמחה (ט) ואין אומרים בו [ה]  
תחנון (מהרי"ל ומנהגים). ואין להסתפר (י) עד ל"ג בעצמו (יא) ולא מבערב (מהרי"ל). מיהו אם חל ביום ראשון, נוהגין להסתפר ביום ו' לכבוד שבת (מהרי"ל). ומי  
שהוא (יב) בעל [ז] ברית או מל בנו, מותר (יג) להסתפר בספירה לכבוד המילה. (הגהות מנהגים).

### סעיף ג

\* (יד) <א> יש נוהגים להסתפר בראש חדש אייר, וטעות הוא בידם. הגה: ה מיהו בהרבה [ה] מקומות נוהגים להסתפר עד ראש חדש אייר, (טו) <ב>  
ואותו לא יספרו מ"ג בעומר ואילך. אעפ"י שמוותר להסתפר ב"ג בעומר בעצמו. ואותו מקומות שנוהגין להסתפר מ"ג בעומר ואילך, לא יסתפרו כלל אחר פסח  
עד ל"ג בעומר. ולא ינהגו בעיר אחת (טז) ו מקצת מנהג זה ומקצת מנהג זה, משום לא תתגודדו (דברים יד, א) וכל שכן שאין לנהוג (יז) היתר בשתייהן. (ד"ע).

### סעיף ד

נהגו (יח) הנשים <ג> שלא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת. (יט) משקיעת החמה ואילך.

## 1א. הלכות פסוקות מן הגאונים סעיף צ

(בין תשובות רב נטרונאי גאון) ושאלתם למה אין מקדשין ואין כונסין בין פסח לעצרת, אם מחמת איסור ואם לאו? הווי יודעין שלא  
משום איסור נגעו בה, אלא משום מנהג אבילות, שכך אמרו חז"ל: שנים עשר אלפים זוגים תלמידים היו לו לר' עקיבא וכולן מתו בין  
פסח לעצרת. ומאותה שעה ואילך נהגו הראשונים בימים אלו שלא לכנס בהן...

## 1ב. הרי"ץ גיאת, ספר מאה שערים עמוד קט

מנהג בכל ישראל שלא לישא בין פסח לעצרת, ומשום אבילות, ולא משום איסור, שכך אמרו חכמים: שנים עשר אלף... ומאותה שעה  
ואילך נהגו... שלא לישא אשה בימים הללו.

## 1ג. טור אורח חיים סימן תצג ("מצאתי כתוב מנהג" מצוטט אצל ראשונים אחרים בשם ר' האי גאון)

נוהגין בכל המקומות שלא לישא אשה בין פסח לעצרת והטעם שלא להרבות בשמחה שבאותו זמן מתו תלמידי ר"ע וכתב הרי"ץ גיאת  
דוקא נישואין שהוא עיקר שמחה אבל לארס ולקדש שפיר דמי ונישואין נמי מי שקפץ וכנס אין עונשין אותו אבל אם בא לעשות בתחלה  
אין מורין לו לעשות כך וכזה הורו הגאונים ויש מקומות שנהגו שלא להסתפר (א) ויש מסתפר' מ"ג בעומר ואילך שאומרים שאז פסקו  
מלמות מצאתי כתוב מנהג שלא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת משקיעת החמה עד שחרית משום תלמידי רבי עקיבא שמתו) סמוך  
לשקיעת החמה ונקברו אחר שקיעת החמה והיה העם בטלין ממלאכה על כן גזרו שלא לעשות שמחה בינתיים ונהגו הנשים שלא  
לעשות מלאכה משתשקע החמה ועוד שאנו סופרים העומר אחר שקיעת החמה) וכתב שבע שבתות תמימות תהיינה מלשון שבתות)  
ולשון שמיטה שבע שבתות וכתב וספרת לך שבע שבתות שנים מכאן] שהספירה כבית דין מה שנת השמיטה אסור במלאכה אף זמן  
ספירת העומר דהיינו לאחר שקיעת החמה אסור במלאכה:

## 1ד. ספר מנהג טוב סימן סא

ומנהג טוב שלא להסתפר ושלא לחנך כסות ושום דבר חדש ולהתענג במרחץ ולעשות צפורניו מאחרי הפסח עד עצרת לכבוד החסידים  
התמימים והישרים שמסרו עצמם על קדושת השם. אבל ביום ל"ג בעומר מותר בכל אילו, מפני הנס שהיה. ומ"ג ועד עצרת במקומו  
עומד לחומר.

## 2. משנה מסכת יבמות פרק ו משנה ו

לא יבטל אדם מפריה ורביה - אלא א"כ יש לו בנים. ב"ש אומרים: שני זכרים, וב"ה אומרים: זכר ונקבה, שנאמר: הזכר ונקבה בראם.

## 3. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף סב עמוד ב

מתניתין דלאו כרבי יהושע: דתניא, רבי יהושע אומר: נשא אדם אשה בילדותו - ישא אשה בזקנותו, היו לו בנים בילדותו - יהיו לו בנים  
בזקנותו, שנא: הבבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם כאחד טובים; ר"ע אומר: למד  
תורה בילדותו - ילמוד תורה בזקנותו, היו לו תלמידים בילדותו - יהיו לו תלמידים בזקנותו, שנא: בבקר זרע את זרעך וגו'. אמרו: שנים עשר  
אלף זוגים תלמידים היו לו לרבי עקיבא, מגבת עד אנטיפרס, וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, והיה העולם שמשם. עד  
שבא ר"ע אצל רבותינו שבדרום, ושנאה להם ר"מ ור' יהודה ור' יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, והם הם העמידו תורה אותה שעה.  
תנא: כולם מתו מפסח ועד עצרת. אמר רב חמא בר אבא, ואיתימא ר' חייא בר אבין: כולם מתו מיתה רעה. מאי היא? א"ר נחמן: אסכרה.

## 4. ספר שבולי הלקט סדר פסח סימן רלה

מה שנהגו הנשים שלא לעשות מלאכה לאחר שקיעת החמה בימים שבין פסח לעצרת יש תולין הטעם לפי שבין פסח לעצרת מתו תלמידי  
ר"ע קרוב לשקיעת החמה ובשם הרב ר' שמחה משפירא זצ"ל מצאתי עדיין צריכין אנו למודעי בבראשית רבה פרשה י"ז דגרסינן התם  
מפני מה הנשים מהלכות אצל המת תחלה אמר להן מפני שגרמו מיתה לעולם הולכות אל המת תחילה והלכך בידהן ובהן נוהגת מידה  
זו זרירות /זרירות/ ונשכרות להודיע שבחן בכל דור דור שקדמו אצל אותן תלמידים ולכבדן ולהתעסק בהן לפיכך נהגו שלא לעשות מלאכה  
באותו העת זכר לנשים צדקניות שהיו באותו הדור. ויש מקומות שנהגו שלא להסתפר לאחר פסח עד **"ל"ג לעומר"** וכן יש נוהגין שלא לישא  
נשים בין פסח לעצרת לפי שהימים עלולין הן שנפלה מגפה בתלמידי ר"ע. ויש מקומות שנוהגין לישא עד ר"ח אייר אבל לאחר ר"ח  
מתחילין שלא לישא. ואחי ר' בנימין נר"ו פי' הטעם מה שנהגו שלא לישא בין פסח לעצרת לפי מה שמצינו בסדר עולם פ"ג משפט רשעים  
בגיהנם שנים עשר חדש שנאמר והיה מידי חדש בחדשו ר' יוחנן בן נורי אמר מן הפסח עד עצרת שנאמר ומדי שבת בשבתו וכן פי' הטעם  
מה שנהגו שלא לעשות מלאכה לאחר שקיעת החמה בימי ספירת העומר לפי שהעומר בא משעורים ושיעורו עשירית האיפה קמח וכן  
מנחת סוטה היתה שעשירית האיפה קמח שעורים. על כן נהגו הנשים צדקניות שלא לעשות מלאכה כל הלילות של ספירת העומר להיות  
להם לכבוד ולתפארת ולהיות להם לזכר וסימן לבעבור תהיה יראת ה' על פניהן ונווסרו כל הנשים אשר לא תבגודנה אשה מריעה ומצינו

כיוצא בה ויעש את כיוור נחושת במראות הצבאות אשר צבאו פתח אהל מועד

#### 5. ספר מהרי"ל (מנהגים) דיני הימים שבין פסח לשבועות

ל"ג בעומר לעולם הוא י"ח באייר. ובשחרית א"א תחינה. במגנצא ובוורמיישא אומרים תחינה בל"ג בעומר. אמר מהרי"ל סג"ל אע"ג דאיתא בגמרא דתלמידי ר"ע מתו מן פסח עד עצרת, מכל מקום עושין ביום ל"ג בעומר יום שמחה, משום דמתו רק הימים שאומרים בהן תחינה בשבעה שבועות העומר, וכל יום שא"א תחנה לא מתו, והשתא דל מן המ"ט יום של הספירה, ז' ימי החג, וג' ימים דחל בהן ר"ח, שנים לאייר ואחד לסיון, וז' שבתות, פשו להו ל"ב, נמצא דלא מתו רק ל"ב ימים, לכן כשכלו אותן ל"ב ימים שמתו עושין למחרתן שמחה לזכר.

[ח] מהרי"ל סג"ל הנהיג לבחוריו איסור גילוח מפסח עד ל"ג. ויש נוהגין בהחבא היתר קודם ר"ח אייר. וכן ראיתי נוהג מהרי"ל ז"שט"ן שישב באופנהיים ג' פרסאות מק"ק דמגנצא והיה מגלח זקנו קודם ר"ח אייר טרם הלך למתיבתא דמהרי"ל סג"ל למגנצא, ואמר לא ירגיש בי אמ"ץ הרב מתי גלחתי. אמנם מהרי"ל סג"ל הוא נהג בעצמו שלא גלח זקנו עד ערב רגל השבועות. וגם אם חל ל"ג בעומר ביום א' לא התיר לגלח בערב שבת דלפניו, דוגמת אבל שאם חל שלשים שלו בשבת מגלח בערב שבת ואם חל באחד בשבת אסור (לרחוק) [לגלח] בערב שבת. הכי נמי לא שניא, ושניהם שוים דשניהם רק מנהגא.

#### 6. ספר המנהיג הלכות אירוסין ונישואין עמוד תקלח

ואין מנהג לכנוס בין פסח לעצרת ולא מפני שאיסור יש בדבר אלא למנהג אבילות על מה שאירע שבאותו הפרק מתו י"ב אלף זוגות תלמידי לר' עקיבה על שלא נהגו כבוד זה לזה, אבל מקדשין שאין שמחה אלא בחופה בקידושין בנישואין, ומי שכנס אין בו שום איסור שבעולם. ואך מנהג בצרפת ופרובינצ' לכנוס (מל"ב) [מל"ג] לעומר ואילך. ושמעתי בשם רבי ר' זרחיה מגירונדא שמצא כתו' בספר ישן הבא מספרד, שמתו מפסח ועד פרוס העצרת, ומאי פורסא פלגא כדתנן שואלין בהלכו' הפסח קודם לפסח ל' יום ופלגא חמשה עשר יום קודם העצרת והו' ל"ג לעומר. אב"ן.

ויש נותנין טעם שאין אומרים זמן אלא על דבר שהוא גמר המצוה וזה אינו נגמר עד ארבעים ותשעה ימים, וזה אינו נראה דהא סוכה אינו נגמר ואמר זמן. ויש מפרשים לפי שאין אומרים זמן אלא על הנאה ושמחה כפדיון הבן שיצא מכלל נפל ואקרא חדתא. ועל דרך הקבלה העולם לפי שאין אומרים זמן אלא על השמחה, וזה עניינו מורה דין לידעים כי העומר בא מן השעורים, כמו שקבלו רבותינו ז"ל כן הכתוב שאמר ואם תקריב מנחת בכורים לה'. וקבלו כי על הבאת העומר הכתוב מדבר, ומלת אם אינו רשות אלא חובה, כמו אם כסף תלוה את עמי, ואם מזבח אבנים, ואם יהיה היובל. ואמרו כתיב הכא אביב, וכתיב התם כי השעורה אביב, והוא כקרובן הסוטה שהיא באה שעורים והכל טעם אחד מלשון סערת ה' מן השערה.

#### 7. בית הבחירה למאירי מסכת יבמות דף סב עמוד ב

אע"פ שנשא אדם אשה בילדותו ישא בזקנותו היו לו בנים בילדותו יהיו לו בזקנותו ר"ל אע"פ שכבר קיים מצות פריה ורביה ומדרבנן כמו שביארנו למעלה ס"א ב' למד תורה בילדותו וכו' היו לו תלמידים בילדותו יהיו לו בזקנותו שפעמים שאותם שבילדותו מתים ובאים אותם שבזקנותו ומשלימין אמרו על ר' עקיבא ששנים עשר אלף זוגות תלמידים היו לו וכלן מתו בפרק אחד על שלא נהגו כבוד זה לזה והיה העולם שמם בלא תורה עד שבא לו אצל רבותינו שברדום ושנה להם לר' מאיר ור' שמעון ור' יהודה ור' יוסי ור' אלעזר בן שמעון והם הם העמידו את השעה ותלמידים אלו הזכר כאן שכלם מתו מפסח ועד עצרת וקבלה ביד הגאונים שביום ל"ג בעומר פסקה המיתה ונוהגים מתוך כך שלא להתענות בו וכן נוהגים מתוך כך שלא לישא אשה מפסח עד אותו זמן.

#### 8. משנה מסכת ראש השנה פרק א משנה ב

בארבעה פרקים העולם נידון בפסח על התבואה בעצרת על פירות האילן בר"ה כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון שנאמר היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם ובחג נידונין על המים.

#### 9. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז עמוד א

א"ר יהודה משום ר"ע מפני מה אמרה תורה הביאו עומר בפסח מפני שהפסח זמן תבואה הוא אמר הקב"ה הביאו לפני עומר בפסח כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות ומפני מה אמרה תורה הביאו שתי הלחם בעצרת מפני שעצרת זמן פירות האילן הוא אמר הקב"ה הביאו לפני שתי הלחם בעצרת כדי שיתברכו לכם פירות האילן...

#### 10. רש"י על מסכת ראש השנה דף טז עמוד א

ירצו על פירות האילן שהן מתירין להביא בכורים שאין מביאין בכורים קודם לעצרת דכתיב בכורי קציר חטים ואני שמעתי דרבי יהודה לטעמיה דהא אזלא כמאן דאמר בסנהדרין (דף ע: ע"ג) עץ שאכל אדם הראשון חטה היתה.

#### 11. דרשות ר"י אבן שועיב יום ראשון של פסח

ולכן נהגו לדגל שפם עד עצרת, ואין כונסין נשים בזה הפרק, ואף על פי שיש טעם אחר במדרש על אותן שנים עשר אלף זוגות תלמידי דר' עקיבא שמתו מן הפסח עד העצרת, ומה שנהגו רוב העם להגדיל שפם עד ל"ג לעומר לא מצינו בו ענין, ובתוספות פי' כי מה שאמר ל"ג אינו כמו שנהגין, אלא ל"ג יום כשתסיר שבעת ימי הפסח ושבעה שבתות ושני ימי ראש חדש שהן ששה עשר יום שאין אבילות נוהג בהם, נשארו מן הארבעים ותשעה ימים ל"ג, וזהו מאמרם ל"ג יום לעומר. שמעתי שיש במדרש עד פרס העצרת והוא חמשה עשר יום העצרת באמרם פרס הפסח פרס החג שהם חמשה עשר יום בניסן ובתשרי, וכשתסיר חמשה עשר יום מארבעים ותשעה יום נשארו שלשים וארבעה, והנה הם שלשים ושלשה שלימים ומגלחין ביום שלשים וארבעה בבקר כי מקצת היום ככולו.

#### 12. מנהגי מצרים אורח חיים אות מט סימן תצג סעיף א

נוהגים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת עד ל"ג לעומר. מפני שבאותו זמן מתו תלמידי רבי עקיבא כו'. אבל לארס ולקדש שפיר דמי, ונשואין נמי, מי שקפץ וכנס אין עונשין אותו. ופה מצרים בסיבה כל דהו נושאים נשים, כגון שלא קיים מצות פו"ר או שאין לו מי שישמשנו וכיוצא, בתנאי שלא ירבה בשמחה, כסברת הרדב"ז ז"ל בחדשות (ח"ב) סימן תרפ"ז. ועיין להבאר היטב (ס"ק א') ולהרב שולחן גבוה ז"ל (ס"ק א') ע"ש.

#### 13. "מגילת עיפה" של ר' שבתי כהן, מודפס בסוף הספר "שבט יהודה", דפוס אמשטרדם תט"ו

על כן קבעתי לעצמי ולדורותי לבנים ולבני בנים, יום צום ותענית ואבל ומספד וקינים, ביום כ' לחדש סיון שבו נתנה תורה היקרה מפנינים, ועתה קרעוה פרעות גוים רבים המונים המונים, יען כי יום זה היא תחלה לגזרות ומכאובות וחלאים רעים ונאמנים, וגם כי בו הוכפלו הצרות וקלקולים מקלקולים שונים, כי גם גזרות תתק"לא היה ביום ההוא ובאותן הזמנים וגם כי יום זה לא יארע בשבת קדש בשום פנים, ע"פ הקביעות והלוחות אשר בידינו מתוקנים, וחברתי סליחות ותקינות בבכי ותחנותים (תחנונים?), לאומרם ביום זה בכל שנה ושנה עידן עידנים...

#### 14. מתוך הקינה "מי יתן ראשי מים" (קינות ט' באב, מהדורת גולדשמידט)

ועפעפי ילו מים דמע להגירה / ואקונן מר על הרוגי אשפירה / בשני בשמונה בו ביום מרגוע הוקרה / מרגועי לרגועי נחלפו להכאירה / נהרגו בחורי חמד וישישי הדרה / נאספו יחד נפשם השלימו במורא / על יחוד שם המיוחד יחדו בגבורה / גבורי כח עשי דברו למהרה / וכהני ועלמי נגועו כלהם עשרה / ובמר יגוני ועצבי ילל אחבירה / קהלות הקדש הריגתם היום בזכרה / קהל וורמיישא בחונה ובחורה / גאוני ארץ ונקיי טהרה / פעמיים קדשו שם המיוחד במורא / בעשרים ושלשה בחדש זיו לטהרה / ובחדש השלישי בקריאת הלל לשורה / השלימו נפשם באהבה קשורה / אהימה עליהם בבכי ילל לחשרה / כלולי כתר על ראשם לעטרה / ועל אדירי קהל מגנצא ההדורה / מנשרים קלו מאריות להתגברה / השלימו נפשם על יחוד שם הנורא / ועליהם זעקת שבר אזעק בנפש מרה / על שני מקדשי יסודם כהיום ערערה / ועל חרבות מעט מקדשי ומדרשי התורה / בחדש השלישי בשלישי נוסף לדאבון ומארה / החדש אשר נהפך לילגון וצרה / ביום מתן דת שברתי להתאשרה / וביום נתינה כמו כן אז חזרה / עלתה לה למרום למקום מדורה / עם תיקה ונרתקה והדורשה וחוקרה / לומדיה ושוניה באישון כמו אורה

#### 15. נוסח "אב הרחמים" בכתב יד וטיקן 326

אב הרחמים שוכן במרומים ברחמי העצומים הוא יפקד ברחמים החסידים והישרים והתמימים קהילות הקודש שמסרו נפשם על קדושת השם הנאהבים והנעמים בחייהם וכו'... וינקום לעינינו נקמתו ונקמת עמו ונקמת תורתו ונקמת דם עבדיו השפוך ככת' בת' משה איש הא-להים הרנינו גוים עמו וכו'

#### 16. מחזור ויטרי סימן תקכז

ההקורא אומר ברוך דיין האמת, ויש שמניחין את התורה על הקרקע באצטלית שחורה, שנפלה עטרת ראשינו, וקורעין ומספידין כאדם שמתו מוטל לפניו, ויש שמשנין מקומם, ויש שיורדין מספסליהן למטה, וכולם מתפללין באפר, ואינם אומרים שלום זה לזה כל הלילה, וכל היום עד שישלמו העם קינותיהן, בשעת הקינות אסור לספר דבר ולצאת לחוץ, כדי שלא יפסיק לבו מן האבל וכל שכן לשוח עם הגוי.

#### 17. שו"ת חתם סופר חלק ב (יורה דעה) סימן רלג

אמנם ידעתי כי שמעתי שעכשיו אכשיר דרי וממרחק יבואו ידרשו את ה' בעה"ק צפת ביום ל"ג בעומר בהלולא דרשב"ז ז"ל ואם כי כל כוונתם לש"ש = לשם שמים = שכרם רב בלי ספק ע"ד חגיגולו ודליקו נרות עלי אהבה כמ"ש תוס' ר"פ אין מעמידין אבל מטעם זה בעצמו הייתי אני מן הפרושים כבן דרותאי שלא אצטרך להיות יושב שם ומשנה מנהגם בפניהם ושלא ארצה להתחבר עמהם בזה...

ולפי דאי' במדרש שמיום שכלה החררה שהוציאו ממצר' הלכו ג' ימים בלא לחם ואח"כ ירד המן א"כ ה' הורדת המן ביום ל"ג בעומר וראוי' לעשות לזה זכר טוב אך הוא נגד ש"ס פר"ע ושם הארכתי מ"מ לעשותו יום שמחה והדלקה ובמקום ידוע דוקא שיה' תל תלפיות שהכל נפנים לשם לא ידעתי אם רשאים לעשות כן

#### 18. שמות רבה (וילנא) פרשת בשלח פרשה כה סימן ד

ד"א הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. הה"ד (ישעיה\_סה) נדרשתי ללא שאלו, מה כתיב למעלה מהענין וילונו כל עדת בני ישראל מה הלנה היה שם אלא הצידה שהוציאו בידם ממצרים עשה להם ס"א סעודות ואכלו אותו ל"א יום ושלם אותו הבצק ובערב הלינו. שנאמר וילונו כל עדת בני ישראל, היה להם לבא ולומר למשה הוי יודע שנשלם אותו הבצק אלא באו עליו במריבה ואמרו כי הוצאתם אותנו ממצרים אל המדבר הזה להמית את כל הקהל הזה ברעב. אמרו רעב של לחם ורעב של מים. וכיון שהלינו היה צריך מיד שיצא הכעס עליהם ולא עשה להם כך, אמר הקב"ה הן עשו כמות שהן ואני אעשה כמות שאני. אמרו להם בשחרית יהיה המן יורד לכם הוי נדרשתי ללא שאלו נמצאתי ללא בקשוני היה להם שכיון שכלתה העוגה יעמדו ויבקשו רחמים מלפני אלא עמדו ושפכו תרעומות כלפי מעלה, לפיכך אמר הכתוב (שם/ישעיהו ס"ה/ה) הנני הנני אל גוי לא קרא בשמי, מהו הנני ב' פעמים אלא הנני על הארץ שנאמר (שמות יז) הנני עומד לפניך שם על הצור, והנני על המן שנאמר הנני ממטיר לכם לחם מן השמים.

#### 19. תלמוד בבלי מסכת שבת דף פז עמוד ב

תא שמע: ניסן שבו יצאו ישראל ממצרים בארבעה עשר שחטו פסחיהם, ובחמישה עשר יצאו, ולערב לקו בכורות. לערב, סלקא דעתך? אלא: מבערב לקו בכורות. ואותו היום חמישי בשבת היה. מדחמיסר בניסן חמשה בשבת - ריש ירחא דאייר שבתא, וריש ירחא דסיון - חד בשבת, קשיא לרבנן! אמרי לך רבנן: אייר דההיא שתא - עבורי עברוה. תא שמע דלא עברוה: ניסן שבו יצאו ישראל ממצרים בארבעה עשר שחטו פסחיהם, בחמשה עשר יצאו, ולערב לקו בכורות. לערב סלקא דעתך? אלא אימא: מבערב לקו בכורות. ואותו היום חמישי בשבת היה, השלים ניסן, ואירע אייר להיות בשבת. חסר אייר, ואירע סיון להיות באחד בשבת. קשיא לרבנן! - הא מני רבי יוסי היא. אמר רב פפא: תא שמע בויטעו מאלים ויבאו כל עדת בני ישראל וגו' בחמשה עשר יום לחדש השני ואתו היום שבת היה, דכתיב גובקר וראיתם את כבוד ה' וכתבי דששת ימים תלקטהו. ומדחמיסר באייר שבתא - ריש ירחא דסיון חד בשבת, קשיא לרבנן! - אמרי לך רבנן: אייר דההיא שתא עבורי עברוה.

#### 20. ערוך השולחן אורח חיים סימן תצג

סעיף א  
אלו הימים שבין פסח לעצרת מוחזק אצל כל ישראל זה שנות מאות רבות לימי דין וימי אבל מפני שבזמן הקצר הזה מתו י"ב אלף זוגות תלמידי חכמים תלמידי ר' עקיבא כדאיתא ביבמות [ס"ב:ב] וכולם מתו במיתת אסכרא [שם] ועוד ראינו שעיקרי ימי הגזירות בשנות מאות שעברו בצרפת ואשכנז הוו בימים אלו כמבואר מהפיוטים שעשו קדמונינו על שבתות אלו שבין פסח לעצרת והם מליאים קינים והגהה והי ויש עוד טעמים על ימים אלו שהם ימי דין [עח"י סק"ג]:

סעיף ב

ולפיכך נהגו כל ישראל מימות הגאונים שלא לישא אשה בין פסח לעצרת ולא חילקו בין נשואין דמצוה כגון מי שלא קיים עדיין פריה ורביה אם לאו ואע"ג דבאבלות גמורה יש חילוקים מ"מ בכאן החמירו על עצמן ומ"מ מי שקפץ וכנס אין עונשין אותו כיון שעשה מצוה וכ"ש כשראה שיכול השידוך להתבטל אבל לארס ולקדש שפיר דמי וכן אצלנו לעשות שידוכים ולכתוב תנאים מותר שמא יקדמנו אחר ומותר לעשות סעודה אך לא בריקודין ומחולות וכ"ש שאסור לזמר בכלי זמר וכן סעודת הרשות מותר כמו סעודות מריעות ובלבד בלא ריקודין ומחולות:

סעיף ג

וכן נהגו במדינות אלו שלא להסתפר בימים אלו והוא ג"כ ענין אבלות ומי שהסתפר קונסין אותו על שעבר על המנהג ולא עשה מצוה ופשוט הוא דאם צריך לבריאותו להסתפר דמותו וכן כשיש מילה בימים אלו מותרים בעלי הברית דהיינו המוהל והסנדק ואבי הבן להסתפר ביום שלפני המילה סמוך לערב מפני שיו"ט שלהם הוא:

סעיף ד

דע שיש מנהגים שונים בענין הזה יש שנהגו איסור מן תיכף אחר הפסח עד ל"ג בעומר ומשם ואילך מותר נשואין ותספורת לפי שיש במדרש דט"ו ימים קודם עצרת פסקו מלמות ונשאר ל"ד ימים [ב"ח] והיה מן הדין לנהוג איסור עד ל"ה לספירה אלא דאמרינן מקצת יום ככלו ומותר ביום ל"ד ולא מקודם וזהו דרכו של רבינו הבי"ש שכתב נוהגים שלא להסתפר עד ל"ג בעומר שאומרים שאז פסקו מלמות ואין

להסתפר עד יום ל"ד בבוקר א"כ חל יום ל"ג ערב שבת שאז מסתפרין בו מפני כבוד השבת עכ"ל וכתב בסעיף ג' יש נוהגים להסתפר בר"ח אייר וטעות הוא בידם עכ"ל כלומר דלפי מנהג זה שאחר ל"ג בעומר מותר א"כ מתחיל האיסור תיכף אחר הפסח מפני שמתו בל"ד יום מן אחר הפסח וא"כ איך מסתפרין בר"ח אייר והוה תרתי דסתרי וזה שהזכיר הסתפרות ה"ה נשואין דחדא מילתא הוא:

סעיף ה  
ויש עוד מנהג שהאיסור נמשך גם אחר ל"ג בעומר עד עצרת או עד שלשה ימי הגבלה דלפי פשטא דגמ' יבמות שם נמשכה מיתתם עד העצרת ורק בל"ג בעומר בעצמו מותר נשואין ותספורת מפני שמוחזק לנו ליו"ט ומרבים בו קצת בסעודות ואומרים שביום זה לא מתו כלל ואח"כ חזרו ומתו ועד דהוא לסימנא של"ג ימים מתו והימים מתחילין מן ב' דר"ח אייר ונמשך עד עצרת וגם ל"ג בעומר בעצמו נחשב בחשבון אע"פ שלא מתו ביום זה:

סעיף ו  
ולפי מנהג זה נוהגין היתר עד ר"ח אייר ומתחילין האיסור מן יום א' דר"ח אייר ונמשך עד יום ראשון של ג' ימי הגבלה ומקצת היום ככולו ולכן לפי מנהג זה עד ר"ח אייר מותר וגם בל"ג בעומר וכן בג' ימי הגבלה ושאר כל הימים אסורין וכן הוא מנהג שלנו ואם חל ל"ג בעומר ביום ראשון מסתפרין בע"ש הקודם מפני כבוד השבת:

סעיף ז  
והן דברי רבינו הרמ"א שכתב בסעיף ג' מיהו בהרבה מקומות נהגו להסתפר עד ר"ח אייר ואותן לא יספרו מל"ג בעומר ואילך אע"פ שמתור להסתפר בל"ג בעומר בעצמו ואותן מקומות שנוהגין להסתפר מל"ג בעומר ואילך לא יסתפרו כלל אחר פסח עד ל"ג בעומר עכ"ל זה שכתב בסעיף א' מיהו מל"ג בעומר ואילך הכל שרי עכ"ל זהו לפי מנהג זה שמסתפרין מל"ג בעומר ואילך ואין מסתפרין עד ר"ח אייר וזהו מנהג רבינו הב"י אבל לא לדין וזהו שכתב בסעיף ב' על דברי רבינו הב"י שאין מסתפרין בל"ג בעומר אלא בל"ד כתב וז"ל ובמדינות אלו אין נוהגין כדבריו אלא מסתפרין ביום ל"ג ומרכיב בו קצת שמחה ואין אומרים בו תחנון עכ"ל וכוונתו דלעניין ל"ג בעומר בעצמו בכל מקום נוהגין להתיר בין לפי מנהגו של רבינו הב"י ובין לפי מנהגינו מפני שמחזיקין היום הזה לקצת יו"ט וגם במנחה שלפניו ורגילין לקרותו הלולא דרשב"י ובארץ ישראל מרבין בתפלה ובהדלקת נרות על קברו הקדוש ואומרים שנסתלק ביום זה וגם יצא מהמערה ביום זה [וכתבו המג"א סק"ג ובעט"ז שגדול אחד היה רגיל לומר נחם בכל יום ואמרו בל"ג בעומר ונענש ע"ש]:

סעיף ח  
וכתב רבינו הרמ"א שלא ינהגו בעיר אחת מקצת מנהג זה ומקצת מנהג זה משום לא תתגודדו וכ"ש שאין לנהוג היתר בשתייהן עכ"ל דאין לתפוס קולתו של מנהג זה להתיר עד ר"ח אייר וקולתו של זה להתיר מל"ג בעומר ואילך דהוה תרתי דסתרי ויראה לי בכוונתו דאע"ג דבספ"ק [י"ד.] דיבמות אמרינן דבשני בתי דינים בעיר אחת לא שייך לא תתגודדו וכן הוא מסקנת הש"ס שם אליבא דרבא והן אמת דהרמב"ם ז"ל סוף הלכות עבודת כוכבים פסק דיש בזה לא תתגודדו כאביי שם ביבמות אך כבר תמהו על דבריו שפסק כאביי ולא כרבא אמנם אנחנו תרצנו דבריו ביו"ד ס"ס ק"פ ע"ש וכך הוא העניין דרבא דחי לה לדאביי דבענייני הוראות איסור והיתר א"צ קרא דלא תתגודדו דמקרא דאחרי רבים להטות ידענו שצריך לפסוק כפי דעת רבים וא"כ לרבא על ב"ד אחד בעיר אחד למה צריך קרא דלא תתגודדו אלא דרבא בא באמת לדחויי לדאביי וכך דחי ליה דבענייני הוראות א"צ לא תתגודדו דבשני בתי דינים בעיר אחת לא שייך לא תתגודדו וב"ד אחד ידענו מקרא דאחרי רבים להטות אלא עיקר קרא דלא תתגודדו הוא לעניין מנהגות בעלמא וזהו אפילו בשני בתי דינים אסור בעיר אחת דבזה לא שייך בתי דינים דבשלמא בהוראה אין הדבר נמסר בידי ההמון אבל במנהגא בעלמא שאלו יעשו כך ואלו יעשו כך אף שהדבר יצא משני בתי דינים מ"מ מכוון הדבר שיראו שיראל בעיר אחת נפלגו לפלגות והן דברי רבינו הרמ"א שלא ינהגו בעיר אחת מקצת מנהג זה ומקצת מנהג אחר אפי' כשהדבר יוצא משני בתי דינים וזהו גם כוונת הרמב"ם כמ"ש שם והמיעוט נגרר אחר הרוב [מג"א ע"ש]:

סעיף ט  
כתב רבינו הב"י בסעיף ד' נהגו הנשים שלא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת משקיעת החמה ואילך עכ"ל זכר לנשים צדקניות שהיו בימי ר"ע שקדמו אצל תלמידיו להתעסק בהן [א"ר סקי"א בשם תניא] ויש שכתבו דגם אנשים לא יעשו מלאכה בזמן זה [שם בשם כנה"ג] וכן משמע מלשון הטור אלא דגם הוא סיים דהנשים נוהגות שלא לעשות כלומר דהמנהג היה לכל מפני שהתלמידים מתו לאחר השקיעה אלא שלא קבלו עליהם מנהג זה רק הנשים וגם הן לא נמנעו ממלאכה רק מן אחר השקיעה עד אחר תפלת ערבית אחר הספירה ויש רמז לזה וספרת וגו' שבע שבתות לשון שבות ממלאכה [טור] וגם עתה יש נשים שנוהגות כן:

=====  
Ovid, Fasti, Book V  
Nec vidum taedis eadem, nec virginis apta  
.Tempora. Quae nupsit, non diuturna fuit  
(Hac quoque de causa (si te proverbia tangunt  
Mense malas Maio nubere vulgas ait